Do LW. 16.438/93.

Aleg. 121.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie zaprowadzenia szkoły konduktorów drogowych przy Wydziale krajowym.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 1. kwietnia 1892 powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby w przedmiocie zaprowadzenia szkoły konduktorów drogowych przedłożył Sejmowi na najbliższej sesyi szczegółowy program tak co do rozkładu nauk, jako też co do kosztów, któreby mogły w przyszłości fundusz krajowy obciążyć".

W celu wykonania powyższego polecenia, Wydział krajowy okólnikiem z dnia 14. czerwca 1892 LW. 18.580 wezwał wszystkie Wydziały powiatowe do wyrażenia opinii czyli zaprowadzenie takiej szkoły uważają za pożądane w interesie rozwoju komunikacyi pod ich nadzorem zostających i w razie zaprowadzenia dwuletniego kursu konduktorów drogowych przy Wydziale krajowym w miesiącach zimowych czy i ilu kandydatów, do tej szkoły byłby gotów wysłać odnośny Wydział powiatowy na swój koszt w ciągu najbliższego sześciolecia.

Z nadesłanych odpowiedzi wynika, że sześćdziesiąt dwie Reprezentacyj powiatowych uznają w ogóle potrzebę zaprowadzenia takiej szkoły, ośm oświadczyło się przeciw zaprowadzeniu wychodząc z zapatrywania, że Wydziały powiatowe powinne sobie przy pomocy swoich inżynierów przysposabiać odpowiednich dozorców drogowych, zaś cztery Wydziały powiatowe nie odpowiedziały wcale na pomieniony okólnik.

Z pomiędzy sześćdziesięciu dwu Wydziałów powiatowych, które w zasadzie uznały potrzebę zaprowadzenia pomienionej szkoły, 22 oświadczyło gotowość wysłania na kurs kandydatów, których liczbę w przybliżeniu oznaczyły razem na 25; trzydzieści cztery Wydziałów powiatowych oświadczyło, iż uznaje potrzebę zaprowadzenia kursu konduktorów drogowych, kandydatów wszakże wysyłać nie zamierzają bądź dla braku odpowiednich funduszów bądź też że mają dobrych konduktorów; pięć Wydziałów powiatowych nie wypowiedziało stanowczo decyzyi co do ewentualnego wysłania swoich kandydatów żądając pierwiej bliższych wyjaśnień, nakoniec jeden Wydział powiatowy oświadczył, iż uznaje potrzebę zaprowadzenia takiego kursu jednak nie dwuletniego tylko jednorocznego, któryby trwał od 1. stycznia do 1. lipca i wy-

kształcił kandydatów w miesiącach zimowych teoretycznie zaś w miesiącach letnich praktycznie na gruncie.

Wobec tego liczyćby można co najwyżej na 20 do 25 kandydatów.

Wydział krajowy przyjmuje na razie liczbę 20-tu za normalną roczną frekwencyę projektowanej szkoły z tą uwagą, że liczba miejsc powinna być przed każdorazowem otwarciem pierwszego, kursu ograniczoną tak co do maximum jak i co do minimum liczby kandydatów.

Wydział krajowy sądzi, że od kandydatów na kurs I-szy szkoły konduktorów, wymagany być powinien dowód ukończenia z dobrym postępem przynajmniej 4-tej klasy szkół średnich lub równorzędnych fachowych, wiek najmniej 18 a najwięcej 30 lat skończonych i świadectwo lekarskie zdrowia.

Nauka obejmować powinna dwa kursy po cztery miesiące zimowe: grudzień, styczeń, luty i marzec, a to z następujących względów:

1. W obecnym stanie potrzeb administracyi drogowej w ogóle konduktor powinien posiadać tyle wykształcenia, ażeby mógł samodzielnie wykonywać pomniejsze zdjęcia i trasy szkice, pomiary obliczenia i kosztorysy, dalej aby w rachunkowości i przepisach administracyjnych był biegły, nadto aby znał zasady konstrukcyi elementarnych tudzież przyrządów maszyn przy budowie używanych i umiał z niemi należycie się obchodzić, — nakoniec aby korespondencye służbowe poprawnie i jasno umiał prowadzić. W tym celu ośmiomiesięczna nauka w szkole jest niezbędnie potrzebną.

2. Jako najodpowiedniejszą porę do zamierzonej nauki oznacza się miesiące grudzień, styczeń, luty i marzec, albowiem w tym czasie tak nauczyciele kursów wybrani z pomiędzy inżynierów oddziału technicznego Wydziału krajowego jak i uczniowie kursów pozostający w służbie przy drogach krajowych względnie powiatowych i gminych, mogą w porze zimowej oddawać się nauce regularnie bez przerwy i bez znacznych przeszkód w zwykłych swych zajęciach. Każdy kurs otwarty będzie kolejno co drugi rok w ten sposób bowiem nie ucierpi wcale systematyczność nauki, natomiast wydatki utrzymania szkoły będą znacznie mniejsze.

Według niżej podanego programu nauk przypadnie w każdym dniu powszechnim jedna lekcya wykładowa trwająca $1\frac{1}{2}$ godziny (godzina wykładu i $\frac{1}{2}$ godziny na zadawaniu uczniom pytań przy tablicy lub przy okazanych wzorach, narzędziach, materyałach i t. p.) nadto jedna lekcya ćwiczeń twająca także $1\frac{1}{2}$ godziny. Razem 3 godziny dziennie. Czas po za lekcyami pozostający winien być użyty przez uczniów na przerabianie i przyswanie sobie wyłożonych lekcyi na wypracowanie zadań piśmiennych, pamięciowych, rachunkowych i rysunkowych, na sporządzanie według wskazówek nauczycieli rysunków, tablic wzorów i modeli potrzebnych do objaśnienia nauki w czasie lekcyi. Lepsi uczniowie mogliby być także używani po za lekcyami do zajęć pomocniczych w biurach oddziału technicznego Wydziału krajowego, za co w razie dobrego wywiązywania się mogliby być odpowiednio wynagradzani.

Program nauk:

Kurs 1-szy (79 lekcyj wykładowych i 79 lekcyj ćwiczeń):

a) lekcye wykładowe:

1. Arytmetyka	18	lekcyj
2. Geometrya	26	„
3. Algebra	12	„
4. Trygometrya	10	„
5. Geometrya wykreślna . .	13	„ (z zasadami planów, przekrojów i rzutów
Razem .	79	lekcyj wykładowych;

b) lekcye ćwiczeń:

1. Dyktando dla ćwiczenia uczniów tak w ortografii jak w biegłości bardzo wyraźnego i czytelnego pisma bieżącego (1 lekcya co dwa tygodnie; w każdej lekcyi godzina dyktanda i pół godziny objaśnien i uwag czynionych uczniom). — Razem . 6 lekcyj

2. Kompozycye pismienne dla ćwiczenia uczniów w stylu (tematy administracyjno techniczne). Jedna lekcya co 2 tygodnie. — Razem 6 „

3. Przepisywanie i uzupełnianie wykazów liczbowych, jak kosztorysów i t. p. celem ćwiczenia uczniów w biegłości wyraźnego pisania cyfr, w biegłości wiernego i uważnego kopiowania, tudzież w biegłości i dokładności wykonywania działań arytmetycznych. Jedna lekcya co 2 tygodnie. — Razem . . . . . 6 „

4. Kaligrafia, czyli ładne pisanie rondem i pismem rysunkowem. Sześć lekcyj z rzędu. — Razem . . . . . 6 „

5. Rysunek techniczny z wzorów, tudzież kopiowanie rysunków na kalce papierowej i na kalce płóciennej z objaśnieniami wzorów 40 lekcyj z rzędu. — Razem . . . . . 40 „

6. Rysunki do geommetryi wykreślnej 10 lekcyj z rzędu — Razem 10 „

7. Zdjęcia rysunkowe odręczne z modeli lub z natury przyrządy, narzędzia, budowle. 5 lekcyj z rzędu . . . . . 5 „

Razem . 79 lekcyj ćwiczeń

Kurs 2-gi (86 lekcyj wykładowych i 86 lekcyj ćwiczeń):

a) lekcye wykładowe:

1. Mechanika (składanie i rozkładanie sił — oznaczenie środków ciężkości — ruch jednostajny, przyspieszony chyżość, siły, bezwładność — masa — ocenienie sił praca mechaniczna, kilogrammetr — maszyny proste — tarcie — praca i równowaga sił w maszynach — równia pochyła — dźwignia — wagi krau, śruba bloki stałe i ruchome — kluby krótka wiadomość o maszynach parowych lokomobilach i pompach). — Razem 18 lekcyj

2. Miernictwo, trasowanie i niwelacya . . . . . 20 „

3. Salidometrya praktyczna, obliczenie bryłowatości robót ziemnych i ruchu ziem — obliczanie objętości figur używanych przy prowadzeniu budowy i utrzymania dróg — obliczanie objętości konstrukcyj elementarnych. — Razem . . . . . 8 „

4. Materyały budowlane i sposób ich użycia w kamieniarstwie, murarstwie, ciesielstwie, kowalstwie i konstrukcyach narzędzia używane w tych robotach. — Razem . . . . . 17 „

5. Budowa i utrzymanie dróg (roboty ziemne, pokładowe, budowlane, fundamenta, bicie pali, rodzaje mostów i przepustów, materyały używane w utrzymaniu dróg i sposoby utrzymania prawidłowego dróg, narzędzia drogowe. — Razem . . . . . 20 „

6. Praktyka służby i manipulacya (organizacya służby drogowej, przepisy administracyjne, obowiązki kondutora, rachunkowość drogowa, przepisy dla drożników i przedsiębiorstw). — Razem 3 „

Ogółem . . 86 lekcyj wykładowych.

b) lekcye ćwiczeń:

1. Kompozycye pisemne (1 lekcya co dwa tygodnie). — Razem 6 lekcyj

Do przeniesienia . 6 lekcyj ćwiczeń.

Z przeniesienia	6 lekcyj
2. Rysunek topograficzny, zastosowany do nauki miernictwa i niwelacyi (plany sytuacyjne, warstwowe, profile podłużne i poprzeczne) z rzędu	14 „
3. Rysunek techniczny i kaligrafia z rzędu	30 „
4. Zadania do solidometryi praktycznej z rzędu . . .	8 „
5. Ćwiczenia rysunkowe i objaśnienia do budowy oraz utrzymania dróg i mostów z rzędu	18 „
6. Zjęcia odręczne rysunkowe z natury (budowle mosty i większe przyrządy z rzędu	10 „
Ogółem .	86 lekcyi ćwiczeń.

Ćwiczenia miernictwa i niwelacyi w polu odbywać się będą po upływie 2-go kursu na wiosnę, a ogólny egzamin z 2-go kursu, czyli egzamin kwalifikacyjny mógłby nastąpić dopiero po tych ćwiczeniach.

Egzaminowanie uczniów. Celem doświadczenia o ile uczniowie przyswoili sobie nauki i o ile w przedmiotach nabyli wprawy należałoby przepisać następujące środki.

1. Zadawanie uczniom pytań na każdej lekcyi wykładowej i na pewnych lekcyach ćwiczeń przez czas pół godziny umyślnie na to przeznaczonej;

2. zadania i wypracowania domowe;

3. egzamin przedmiotowy, mający nastąpić w tydzień po ukończeniu wykładu każdego przedmiotu.

4. egzamin ogólny z wszystkich przedmiotów 1-szego kursu, do którego przedłoży się wypracowania uczniów z poprzednich egzaminów przedmiotowych;

5. egzamin ogólny z wszystkich przedmiotów 2-go kursu, czyli egzamin kwalifikacyjny, który odbędzie się w obecności delegata Wydziału krajowego, Dyrektora lub zastępcy Dyrektora oddziału technicznego i nauczycieli egzaminujących.

Kandydatom, którzy w zupełności uczynią zadość warunkom szkolnym, tudzież wymaganiom egzaminu kwalifikacyjnego powinnoby być zastrzeżone pierwszeństwo przed innymi kandydatami fachowo mniej ukwalifikowanymi do wakujących posad konduktorów drogowych w służbach autonomicznych w ogóle.

Przewidywany koszt zaprowadzenia i utrzymania szkoły konduktorów.

Wydział krajowy nie widzi potrzeby przeznaczenia z funduszu krajowego, rocznej dotacyi na utrzymanie pewnej liczby uczniów w szkole konduktorów i dlatego nie wstawia na ten cel żadnej kwoty w niżej podanym obliczeniu kosztów.

Dla braku odpowiedniego miejsca w gmachu sejmowym, pomieszczenie szkoły konduktorów drogowych musiałoby nastąpić bądź w jednym z budynków istniejących szkół lwowskich, bądź też w jednym z budynków prywatnych.

Licząc na średnią frekwencyą 20 uczniów w projektowanej szkole konduktorów fundusz krajowy miałby przedewszystkiem do poniesienia jednorazowy wydatek około 400 zł. na zakupienie tablicy, stołu dla nauczyciela, stołów dla uczniów, stołków, lamp itp.

Roczny koszt utrzymania szkoły wynosiłby:

a) najem lokalu na 4 miesiące	200 zł.
b) obsługa	20 „
c) honorarya nauczycieli: remuneracya dla kierownika szkoły . .	100 „
86 lekcyj wykładowych po 2 zł. 50 ct	215 „
Do przeniesienia . . .	435 zł.

Z przeniesienia . . .	435 zł.
86 lekcyj ćwiczeń po 1 zł. 50 ct.	129 „
7 egzaminów po 5 zł.	35 „
dyety i koszta podróży dwóch nauczycieli przy ćwiczeniach miernicznych 6 dni po 10 zł.	60 „
d) potrzeby i przybory podręczne	91 „
Razem .	850 zł.

Z powyższego zestawienia wynika zatem, że koszt zaprowadzenia i utrzymania szkoły konduktorów drogowych składałby się z jednorazowego wydatku około 400 zł. i z corocznego wydatku około 850 zł.

Przedkładając niniejsze sprawozdanie Wydział krajowy uważa za stosowne zaznaczyć, że projektowana szkoła konduktorów drogowych przyniosłaby dopiero wtedy rzeczywisty pożytek, gdyby kandydaci w miesiącach letnich po ukończeniu 1-go kursu jak po ukończeniu również 2-go kursu byli obowiązkowo zajęci przy drogach pod nadzorem inżynierów fachowych, dla odbycia potrzebnej praktyki. Otwarcie kursu dla konduktorów drogowych wypadnie zatem uczynić także zależnem od zgłoszenia się przynajmniej 15-tu takich kandydatów. którzyby byli stale zajęci przy budowie lub otrzymaniu dróg autonomicznych. Przy tem żądać będzie Wydział krajowy od każdego kandydata, aby wykazał się, iż ma zabezpieczone środki utrzymania podczas trwania kursów.

Gdyby nie było kandydatów wykazujących wymagane przez nas warunki, lub gdyby ilość takich kandydatów była niedostateczną, natenczas nie przystąpimy do otwarcia szkoły konduktorów drogowych.

Na podstawie powyższego sprawozdania Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zaprowadzenia szkoły konduktorów, drogowych przy oddziale technicznym drogowym Wydziału krajowego.

2. Sejm wyznacza Wydziałowi krajowemu na rok 1894 dotacyę:

a) na urządzenie szłoły jednorazowo 400 zł.;

b) na utrzymanie szkoły 850 zł.

Lwów, dnia 8. kwietnia 1893.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:
Sanguszko, m. p.

Sprawozdawca:
E. Jędrzejowicz, m. p.
Członek Wydziału krajowego.